

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РЕЗНИК Сніжана Дмитрівна – директор комунального закладу «Вінницький ліцей № 26», аспірантка кафедри менеджменту, права, статистики та економічного аналізу, Економічний навчально-науковий інститут Луганського національного аграрного університету.

Наукові інтереси: вивчення та розробка шляхів підвищення рівня управлінської діяльності керівників закладів загальної середньої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RESNIK Snizhana Dmytrivna – director of the communal institution "Vinnytsia Lyceum No. 26", postgraduate of Lugansk National Agrarian University

Research interests: study and development of ways to increase the level of management activity of heads of institutions of general secondary education.

Стаття надійшла до редакції 12.08.2022 р.

УДК 371.124

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-172-177

СТРИЖАКОВ Артем Олегович –

кандидат педагогічних наук,

директор ТОВ «Цифромаркет»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1407-939X>

e-mail: sa0-84@ukr.net

СОЦІУМ ТА ЛЮДИНА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Людина за своєю природою з одного боку, біологічна істота, зі своїм механізмом функціонування, еволюції – зі своїм біогеномом (ДНК, РНК тощо). З іншого боку, людина – істота соціалізована, зі своїм механізмом соціалізації.

Сукупність зовнішніх та внутрішніх якостей людини, яка повноцінно функціонує формується протягом усього її життя на основі моральних задатків, природи, головної соціально-психологічної ознакою яких є активний процес – людська самоорганізація. Самоорганізація виявляється у вигляді двох фундаментальних системотвірних процесів: 1) засвоєння соціалізації: а) цілеспрямованого, такого, що здійснює організацію, соціалізованого впливу (виховання, навчання, соціальні, емоційні та моральні взаємини (спільна діяльність, спілкування, громадська думка тощо); б) стихійного соціалізованого впливу (засоби масової інформації, культура, випадкові спілкування тощо); 2) особистісного самотворення – свого власного внеску у формування, розвиток та становлення особливих людських якостей (особистість, суб'єкт діяльності, індивідуальність особистості), що вноситься соціотвірними діями людини [5, с. 251].

У змінюваному стані людина може протистояти інерції самовираження, підпорядковувати себе зрозумілому й прийнятій зовнішній та внутрішній вимозі. Багато філософів розглядали протиріччя між душою та тілом, підкреслюючи, що душа несе з собою «вічне й незмінне», «чисте», але їй протиставлене тіло, яке вносить змінюваність, невічне, нечисте, тимчасове, випадкове.

Відповідно до існуючих поглядів, ми знаємо, що випадковість самовираження притаманна «індивідним» проявам, тоді як прагматична «не випадковість», у межах певного завдання є справою «суб'єктного» психічного механізму, що виникає в результаті соціалізації. Аналіз здібностей та наслідків соціалізації став лейтмотивом розкриття сутнісних сил людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема біологічного чи соціального, певних наукових характеристик особливостей розвитку особистості, її дій та вчинків завжди була в полі зору різних дослідників.

Вітчизняні дослідники Г. Бал, Л. Бурлачук, Л. Канішевська, В. Моргун та інші у своїх дослідженнях систематично сконцентровують свою увагу на різноманітних аспектах проблем, пов'язаних із вивченням особливостей, характеристик та відповідних якостей особистості.

Головною особливістю людини, що зумовлює значущі характеристики її природи, є системотвірна єдність особливої об'єктивно заданої твірної активності – діяльності та суб'єктності, що містить необхідність, потребу, здатність та можливість зміни, розширення, проектування такої діяльності, ставлення до неї як до умови свого буття та свого зростання-розвитку в ньому.

Феномен вияву «соціалізації» як соціального стану розвитку особистості активно обговорюється в рамках гуманістичної школи (З. Фрейд, Е. Фромм, А. Маслоу, К. Роджерс). Окремі аспекти теорії соціального активно доповнюють також ідеї «смысла життя» В. Франкл «актуалізаторської діяльності» Е. Шостром.

Характеристиками особистості займалися І. Бех, Л. Виготський, В. Журавльов, Е. Ільєнков, К. Платонов та інші.

В сьогоденні умовах ця проблема досліджується в більшості у взаємозв'язку із професійним становленням особистості.

Мета статті. Показати, що здатність особистості до прояву та необхідності соціального розвитку перетворює її у вихований суб'єкт, який здатний активізувати усі її напрямки життєдіяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціалізацію часто пов'язують із вихованням. Виховання, за М. Шелером, є самодостатнім та самоцінним, воно не є підготовкою до чогось: виховання існує не для підготовки до життя, а навпаки, воно – саме життя, а будь-яка навчальна підготовка для будь-чого існує для виховання [21]. Виховання позбавлене будь-яких зовнішніх цілей: воно для людини, для того щоб людина реалізувала себе, «самоздійснилася». Становлення особистості – це, з одного боку, результат власних зусиль індивіда, з іншого – формувальний вплив культури та соціуму.

Соціалізація ж спонукає до самозміни, яка може перерости в саморозвиток.

Формувальний вплив культури досліджується багатьма вченими, так, згідно з поглядами О. Бондаревської, культурологічний підхід – це бачення освіти крізь призму поняття культури, тобто його розуміння як культурного процесу, який здійснюється у культурнодоцільному освітньому середовищі, усі компоненти якого заповнені людськими смислами й слугують людині, яка вільно виявляє свою індивідуальність, здатність до саморозвитку та самовизначення у світі культурних цінностей [3, с. 37-43].

В сучасному світі змінюються також структурні конструкти соціального простору об'єктивної соціалізації. Основною особливістю такого є визначальний потенціал соціальної зрілості індивідів в умовах нестабільності, невизначеності, що характеризують сучасний стан суспільства, оволодівають реально важливим смислом у визначенні дієвої позиції людини, її здібностей та можливостей щодо реалізації об'єктивних завдань, долати існуючі суперечності, бути реально активним членом сучасного суспільства.

Взаємодія соціуму, виховання та соціалізації пояснює само творення людини. «Соціалізація – це процес та результат засвоєння й активного відтворення індивідом соціального досвіду, що здійснюється у спілкуванні і діяльності. Соціалізація може відбуватися як в умовах стихійного впливу на особистість різноманітних життєвих обставин

суспільства, а також і в умовах виховання» [13, с. 373].

Соціалізація як процес, що постійно здійснюється в онтогенезі, по-різному (не за принципом і суттю, а за ступенем активності, характером, рівням й глибиною дії, швидкості) здійснюється на різних етапах онтогенезу й визначається своєю глибиною та іншими показниками, різними обставинами.

Вже у самому привласненні соціального (як загального) індивід здійснює себе як суб'єкт соціального буття й постає як суб'єкт діяльності, яка відтворює її [15, с. 103].

«Ми розглядаємо соціалізацію... як складний динамічний процес, який постає як єдиний рух двох суперечливих, але тісно взаємозв'язаних сторін – соціалізації та індивідуалізації», – пише Д. Фельдштейн. В цьому єдиному процесі такі його компоненти, як усвідомлення, засвоєння і навіть реалізація індивідом соціального, подаються, виокремлюються в ступені соціальної зрілості індивіда, оволодінні ним нової соціальної позиції. Протириччя тут полягає не між соціалізацією та індивідуалізацією, не між соціальними відношеннями й індивідом, а між тим, що собою є індивід, який містить в собі новий рівень свідомості, самосвідомості, самовизначення, здатності до дії, і тим соціальним простором, який він займає, що потребує нового руху у свідомості, привласненні та реалізації» ним соціального [15, с. 9].

Так, зокрема В. Толочек, зазначає: «Якщо соціалізація є особливою якістю життєдіяльності людини як соціального індивіда, яка формується як множина перетворень природних форм життя і самої біологічної організації виду *Homo sapiens* в історичному процесі, то це нова якість буття, становлення якого можливе лише як розвиток індивідуальності, як індивідуальне перетворення раніше засвоєних людиною соціальних механізмів, привласнених соціальних елементів за умови активної життєвої позиції, як її становлення в якості активного суб'єкта своєї життєдіяльності. ... Людина здобуває можливість і здатність до оволодіння новим соціальним досвідом, до розвитку психологічної компетентності, до розширення ціннісної та смислової сфери особистості, і, як наслідок – до найбільш повноцінної самореалізації та само актуалізації [17, с. 61].

Е. Дюркгейм зазначав, що суспільство складається з індивідів, над якими стоїть вища духовна влада – колектив. Метою колективного життя, на його думку, є інтеграція індивідів у спільності, які мають моральний авторитет і тому здатні виконувати виховну функцію. Індивід потребує суспільства, оскільки у

згуртованому колективі людина не замикається тільки на собі, своїх часто слабких силах, у групі люди навіть можуть пожертвувати своїми інтересами задля загальної мети, а інтелектуальний розвиток часто пов'язаний із прагненням виконати своє соціальне призначення, тобто вищі форми людської діяльності мають колективне походження [10].

На думку окремих дослідників, соціум як сукупність індивідів, кожен з яких наділений цілим віялом потреб, мотивів, захоплень, причому значна їх частина має ірраціональну природу і є несвідомою. Існуючи як підсумкова сума подібних різнорідних елементів, суспільство не підлягає односпрямованим змінам, а тому будь-які спроби вивчення соціальної динаміки недоречні. Основою соціальних зв'язків особистості є три фактори: наслідування, винахід та опозиція (протидія інноваціям). В сучасних концепціях ця проблема досліджується в новому контексті ідентичності – взаємозв'язку соціальної та особистісної ідентичності.

Одні дослідники вважають, що особистісна ідентичність не залежить від рольових або ж міжособистісних відношень, соціальна ідентичність є сукупністю різних ролей, інтеріоризованих в процесі соціалізації. Взаємини між ними зазвичай конфліктні. Інші вважають, що людина прагне підпорядкувати соціальну ідентичність ідеальній, особистісній, маніпулюючи уявленням про себе в очах інших. Так виникає поняття вдавана ідентичність. В інших дослідженнях також зазначається, що особистісна та соціальна ідентичність є двома полюсами єдиного біполярного континууму. На одному полюсі – поведінка, що повністю визначається соціальною ідентичністю, на іншому – особистісною ідентичністю. Одна й та ж людина буде діяти як особистість при актуалізації особистісної ідентичності і як член соціальної групи – при актуалізації соціальної ідентичності.

Ця актуалізація реалізується за допомогою активності особистості. Активність є основою виокремлення етапів в розвитку людини, структуруванні її психіки, її змістовому наповненні, зокрема й розділенні свідомого та несвідомого.

Стверджуючи, що «людина – це відкрита система», Г. Олпорт звертав увагу на значення навколишнього світу для розвитку психіки, відкритість людини для контактів і впливу зовнішнього світу. Він стверджував, що це спілкування особистості із суспільством не є прагненням до рівноваги із середовищем, але слугує взаємоспілкуванню, взаємодією, тобто соціальність та інтенціональність тісно взаємопов'язані [12].

Значення соціального оточення зазначалося А. Адлером, який найбільш важливою структурою психіки уважав стиль життя, що визначає поведінку людини і почуття спільності, яке є найбільш важливим із вроджених прагнень. Рівень розвитку почуття спільності визначає й систему уявлень про себе і світ, яка створюється кожною людиною. Формуючи свій життєвий стиль, людина фактично стає творцем своєї особистості, визнаючи напрямки своєї активності [1].

Сфера соціальної взаємодії була суттєво розширена А. Кардінером, який доводив, що розвиток зумовлюється не тільки міжособистісними контактами, але й географічними, економічними, етнічними факторами. Е. Фромм визначав середовище не лише за допомогою найближчого оточення дитини, але й за допомогою соціального ладу, в якому вона проживає. Ставлення суспільства до людини виявляється у тому, що вона розвивається відповідно з тими можливостями, що дане суспільство їй надає. Прагнення примирити мотиви, що конфліктують між собою, є на думку Е. Фромма, рушієм не тільки індивідуального розвитку, а й розвитку суспільства в цілому [20].

Соціалізація спонукає до самозміни, яка може переростати у саморозвиток. У зміненому стані людина може протистояти інерції самовираження, підпорядковувати себе зрозумілій і прийнятій зовнішній і внутрішній вимозі.

В соціалізації на основі суб'єктивної структури, підпорядкованої типу рівня суб'єктивного буття – «життєдіяльності, де провідною і єдиною є «індивідність» якостей, виникає новий тип рівня – «соціокультурний», початковим етапом якого є «соціодинамічне буття» [2, с. 13].

Е. Дюркгейм вважає особистість соціалізованою, яка прийняла систему існуючих в суспільстві правил й здатна долати індивідуальні інтереси в ім'я суспільних [6].

Ю. Хабермас розглядає соціалізацію й особистісне становлення індивіда як процес розвитку й формування здатності людини до побудови та реалізації власного життєвого проекту [18].

Одним із елементів соціалізації Е. Дюркгейм розглядає інтеріоризацію. Він передбачає формування базових категорій в індивідуальній свідомості на основі індивідуального досвіду в сфері суспільних відношень та уявлень [6]. Важливо пам'ятати, що людина завжди соціалізована в суспільстві (хоч би на мінімальному рівні), при цьому не завжди людина соціалізується в професії.

У дослідженнях пострадянських країн соціалізацію вважають успішною, якщо індивід опановує необхідні соціальні ролі, засвоює

прийняту в даному соціумі систему цінностей, соціальних норм, а також продуктивні стереотипи поведінки [11; 9].

Особистість має певні особливості. Так вона соціальна за своєю суттю й індивідуальна за способом свого існування. Найбільш розповсюдженим у науці є поділ за ознакою: організм людини є біологічним, особистість – соціальна [7; 8]. Поділ на організм та особистість відбувається в різних аспектах – людина в момент свого народження вважається індивідом, а людський організм, який лише на певному етапі свого розвитку під впливом соціальних факторів стає особистістю.

У підході К. Роджерса Я-концепція є центральним поняттям. Я-концепція, або «самість» визначається ним як «організований», послідовний концептуальний гештальт, утворений із сприйняття властивостей «Я», або «мене» та сприйняття взаємин «Я», або «мене» з іншими людьми і з різними аспектами життя, а також цінності, пов'язані з цими сприйняттями. Це гештальт, який доступний усвідомленню, хоч і не обов'язково усвідомлюваний» [14, с. 200]. Тобто «Я» концепція за К. Роджерсом означає концепцію людини про те, що вона собою є. Вона містить ті характеристики, які людина приписує собі, зокрема й рольові образи, які формуються в результаті соціальних транзакцій.

На думку дослідників, які використовують ідеї Л. Виготського про соціалізацію як перетворення інтерпсихічного в інтрапсихічне в результаті спільної діяльності та спілкування. Для побудови теорії індивідуальної психології особистості необхідно відмовитися від декартової опозиції «зовнішне – внутрішнє». На заміну декартовій системі координат в науці пропонується простір психології особистості з такими осями: вісь «індивідуальне-колективне»; вісь «особистісне-соціальне»; вісь «публічне-особистісне». Вісь абсцис тут, є віссю «здійснення» в концептуальному просторі психології особистості.

Як зазначає О. Соколова, «у сучасній світовій психології трапляються мінімум три різних за обсягом визначення особистості. З першого погляду – найрозповсюдженішою у світовій психології – особистість співпадає з поняттям суб'єкта, тобто містить усі природні і соціальні особливості людини. ... Друге означення особистості – більш вузьке – містить тільки соціальні якості індивіда, що здобуваються ним в конкретно-історичній системі суспільних відношень» [16, с. 83]. Третя позиція, подана послідовниками школи О. Леонтьєва, вводить критерій зовнішньої та внутрішньої зумовленості поведінки та свідомості суб'єкта і виступає у формі «зовнішньої детермінації» – зовнішньої

стосовно людського глибинного екзистенційного Я, і зовсім інше – коли взаємини суб'єкта зі світом виходять на новий рівень регуляції – рівень самодетермінації. Згідно з В. Петуховим та В. Століним, у першому випадку потрібно говорити ще не про особистість, а про соціальний суб'єкт, у другому випадку про особистість» [16, с. 84].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Ця схема, де індивідуум не протиставляється соціальній групі, а нерозривно пов'язаний з нею процесом «здійснення», діяння, близька до ідеї Л. Виготського, де розвиток дитини в суспільстві, перетворення соціального в індивідуальне відбувається в процесі співробітництва з дорослими та ровесниками. Саме співпраця дитини із дорослим, сприяння дорослим та ровесниками і є основою соціалізації особистості.

Перспективи розвитку даної проблеми ми вбачаємо у дослідженні кореляційних взаємозв'язків соціуму, соціалізації, та виховання особистості, а також впливу на ці взаємозв'язки активності особистості.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Адлер А. Индивидуальная психология. *История зарубежной психологии*. [сост. П. Я. Гальперин, А. Н. Ждан]. М., 1986. С. 131–140.
2. Анисимов О. С. Методология и духовное развитие в XXI веке. М., 2008.
3. Бондаревская Е.В. Педагогическая культура как общественная и личностная ценность. *Педагогика*. 1999. № 3. С. 37-43.
4. Бондырева С. К. Проблемы социализации в образовательном пространстве динамично развивающегося общества. *Мир психологии*, 2012. № 3. С. 215-221.
5. Демчинский В. Ф. Психодинамическая функциональная модель человеческой самоорганизации. *Мир психологии*. 2010. № 4. С. 250-266.
6. Дюркгейм Э. Социология. Ее предмет, метод, предназначение. [пер. с фр., составление, послесловие и примечания А.Б.Гофмана]. М.: Канон, 1995. 352 с.
7. Ильенков Э. В. Философия и культура. М.: Политиздат, 1991. 464 с.
8. Каган М. С. К построению философской теории личности. *Философские науки*. 1971. № 5. С. 11-20.
9. Каргопольцева Н. А. Социализация и воспитание студентов вуза. *Вестн. ОГУ*. 2002. № 2. С. 80-85.
10. Марцинковская Т. Д. Проблема «субъект/личность» в контексте социальной детерминации. *Мир психологии*. 2012. №3. С. 49-59.
11. Мудрик А. В., Бодалев А. А., Малькова З. А. Концепция воспитания учащейся молодежи в современном обществе. М., 1991. 98 с.

12. Оллпорт Г. Становление личности. *Избранные труды*. М., 2022. 462 с.
13. Психологический словарь / Под ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского. 2-е изд., испр. и доп. М., 1990. 494 с.
14. Rogers C. R. A theory of therapy, personality and interpersonal relationships, as developed in the client-centered framework. *Psychology: a study of science* Ed. By S. Koch. N. Y., 1959.
15. Сайко Э.В. Социализация и индивидуализация как исторически опосредованные механизмы формирования субъектов исторического действия. *Мир психологии*. 1998. № 1. С. 102–114.
16. Соколова Е.Е. Идеи А.Н. Леонтьева и его школы о поступке как единице анализа личности в их значении для исторической психологии. *Традиции и перспективы деятельностного подхода в психологии*. М., 1999.
17. Толочек В.А. Социализация в квадрате: локализация феномена «акме» и его вероятностные детерминанты. *Мир психологии*. 2005. № 4. С. 50–65.
18. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы: На пути к либеральной евгенике. [пер. с нем. М.Л.Хорькова]. М.: *Весь Мир*, 2002. 144 с.
19. Фельдштейн Д.И. Социализация и индивидуализация – содержание социального взросления и социально-психологической реализации детства. *Мир психологии*. 1998. № 1. С. 5-11.
20. Фромм Э. Человек для себя. [пер. с англ. Л. А. Чернышевой]. М., 2006.
21. Шелер М. Формы знания и образования. *Человек*. 1992. № 4,5.

REFERENCES

1. Adler, A. (1986). *Individual'naya psichologiya* [Individual psychology]. *Istoriya zarubezhnoj psichologii*. Moscow. PP. 131-140.
2. Anisimov, O. S. (2008). *Metodologiya i duhovnoe razvitiye v XXI veke* [Methodology and spiritual development in the XXI century]. Moscow.
3. Bondarevskaya, E.V. (1999). *Pedagogicheskaya kul'tura kak obshchestvennaya i lichnostnaya cennost* [Pedagogical culture as a social and personal value]. *Pedagogika*. N. 3. PP. 37-43.
4. Bondyрева, S. K. (2012). *Problemy socializacii v obrazovatel'nom prostranstve dinamichno razvivayushchegosya obshchestva* [Problems of socialization in the educational space of a dynamically developing society]. *Mir psichologii*. N. 3. PP. 215-221.
5. Demchinskij, V. F. (2010). *Psihodinamicheskaya funktsional'naya model'chelovecheskoj samoorganizacii* [Psychodynamic functional model of human self-organization]. *Mir psichologii*. N. 4. PP. 250-266.
6. Durkheim, E. (1995). *Sociologiya. Ee predmet, metod, prednaznachenie* [Sociology. Its subject, method, purpose]. (Trans., Comp., Eds., Rev. ed. A.B.Gofman). Moscow.
7. Il'enkov, E. V. (1991). *Filosofiya i kul'tura* [Philosophy and culture]. Moscow.
8. Kagan, M. S. (1971). *K postroeniyu filosofskoj teorii lichnosti* [To the construction of a philosophical

theory of personality]. *Filosofskie nauki*. N. 5. PP.11-20.

9. Kargopol'ceva, N. A. (2002). *Socializaciya i vospitanie studentov vuza* [Socialization and education of university students]. *Vestn. OGU*. N. 2. PP. 80-85.
10. Marcinkovskaya, T. D. (2012). *Problema «sub"ekt/lichnost'» v kontekste so cial'noj determinacii* [The problem of "subject / personality" in the context of social determination]. *Mir psichologii*. N. 2. PP. 49-59.
11. Mudrik, A. V., Bodalev, A. A., Mal'kova, Z. A. (1991). *Koncepciya vospitaniya uchashchejsya molodezhi v sovremennom obshchestve* [The concept of education of university students in modern society]. Moscow.
12. Ollport, G. (2022). *Stanovlenie lichnosti. Izbrannye trudy* [Formation of personality. Selected works]. Moscow.
13. Petrovskij, A.V., Yaroshevskij, M.G. eds. (1990). *Psihologicheskij slovar'* [Psychological dictionary]. Vol. 2. Moscow.
14. Rogers, C. R. (1959). *A theory of therapy, personality and interpersonal R elationships, as developed in the client-centered flamewo* [A theory of therapy, personality and interpersonal R elationships, as developed in the client-centered flamewo]. *Psychology: a study of science*. New York.
15. Sajko, E.V. (1998). *Socializaciya i individualizaciya kak istoricheski oposredovannye mekhanizmy formirovaniya sub"ektov istoricheskogo dejstviya* [Socialization and individualization as historically mediated mechanisms for the formation of subjects of historical action]. *Mir psichologii*. N. 1. PP. 102-114.
16. Sokolova, E.E. (1999). *Idei A.N. Leont'eva i ego shkoly o postupke kak edinice analiza lichnosti v ih znachenii dlya istoricheskoy psichologii* [Ideas A.N. Leontiev and his schools about the act asunit of personality analysis in their significance for historical psychology]. *Tradicii i perspektivy deyatelnostnogo podhoda v psichologii*. Moscow.
17. Tolochek, V.A. (2005). *Socializaciya v kvadrate: lokalizaciya fenomena «akme» i ego veroyatnostnye determinant* [Socialization squared: localization of the phenomenon "acme" and its probabilistic determinants.]. *Mir psichologi*. N. 4. PP. 50-56.
18. Habermas, YU. (2002). *Budushchee chelovecheskoj prirody: Na puti k liberal'noj evgenike?* [The future of human nature: Towards a liberal eugenics]. Moscow.
19. Fel'dshtejn, D.I. (1998). *Socializaciya i individualizaciya – sodержание social'nogo vzrosleniya i social'no-psichologicheskoy realizacii detstva* [Socialization and individ ualization – content social maturation and socio-psychological realization of childhood]. *Mir psichologii*. N. 1. PP. 5-11.
20. Fromm, E. (2006). *Man for himself* [Man for himself.] *Chelovek dlya sebya*. Moscow.
21. SHeler, M. (1992). *Formy znaniya i obrazovaniya* [Forms of knowledge and education one]. N. 4,5.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

СТРИЖАКОВ Артем Олегович – кандидат педагогічних наук, директор ТОВ «Цифромаркет».

Наукові інтереси: дослідження соціалізаційних особливостей розвитку особистості.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

STRYZHAKOV Artem Olegovich – Candidate of Pedagogical Sciences, CEO LLC «Tsifromarket».

Scientific interests: study of socialization features of personality development.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2022 р.

УДК 532.61:615.3]:81'246.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-177-181

СУХОВІРСЬКА Людмила Павлівна –

кандидат педагогічних наук, доцент
завідувачка кафедри фундаментальних дисциплін
Донецького національного медичного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0353-9354>
e-mail: suhovirskaya2011@gmail.com

ПИЛИПЕНКО Олена Олексіївна –

асистент кафедри фундаментальних дисциплін
Донецького національного медичного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8412-7399>
e-mail: Pilipenkooolena1@gmail.com

КОСТИВ Микола Володимирович –

асистент кафедри фундаментальних дисциплін
Донецького національного медичного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3476-8491>
e-mail: kostiv.kola1995@gmail.com

КОСТИВ Андрій Володимирович –

асистент кафедри фундаментальних дисциплін
Донецького національного медичного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1379-3527>
e-mail: andrijkostiv95@gmail.com

БІЛІНГВАЛЬНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ПОВЕРХНЕВОГО НАТЯГУ ДЕЯКИХ ЛІКАРСЬКИХ РЕЧОВИН З АНТИСЕПТИЧНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Зміни в освіті вносять корективи в навчальний процес закладів вищої освіти (ЗВО). Україна інтегрує в європейський простір, тому розвиток білінгвальної освіти, зумовлений прагненням до діалогу культур і міжкультурної комунікації. Інтенсифікація такого діалогу – вільне володіння хоча б однією іноземною мовою.

Освітній процес в Донецькому національному медичному університеті (ДНМУ) здійснюється з використанням білінгвального підходу до викладання загальнонаукових (фундаментальних) дисциплін. Підґрунтям для використання даного підходу в навчальному процесі є атестація здобувачів ступеня вищої освіти магістр спеціальності 222 «Медицина», яка здійснюється у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ). Здобувачі ступеня вищої освіти «Магістр», що навчаються на третьому році навчання складають етап 1 ЄДКІ, обов'язковими компонентами якого є: Інтегрований тестовий іспит «Крок 1»; Іспит з англійської мови професійного спрямування [7]. Студентам-

медикам потрібно мати базовий рівень медичної термінології з англійської мови, щоб отримувати актуальні знання, а студентам-іноземцям, які навчаються на міжнародному медичному факультеті № 1 ДНМУ потрібно мати базовий рівень медичної термінології з української мови.

Доцільним шляхом покращення рівня знань студентів з англійської мови і студентів-іноземців з української мови та формування предметних компетентностей є орієнтація на білінгвальну мовну освіту. В освітньому процесі університету використовується білінгвальний підхід – підхід, в процесі якого використовуються дві мови – рідна (перша) та друга (іноземна).

Білінгвальне навчання в ДНМУ виправдало практичні цілі, тому що існує об'єктивна та термінологічна необхідність – 850 іноземних студентів не володіють українською, але володіють англійською, для них створюються білінгвальні групи, у яких навчання предметам спеціальності ведеться англійською наполовину із українською мовами; зовнішніми стандартами, які створюються «Центром тестування професійної